

Лабута А. О., здобувачка вищої освіти 2 курсу гр. МР-191,
Науковий керівник – **Киселиця С. В.**, к. філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

МЕЖІ ТОЛЕРАНТНОСТІ У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

Толерантність – у соціально-філософському вимірі досить широке поняття, але кожна людина, унікальна за визначенням, критично його проаналізувавши, надає йому виключно особистісного звучання. Для когось воно означає шанобливе ставлення, а для іншого це – мистецтво жити в світі несхожих людей та ідей. Але якщо його строго перекласти з латинської мови, то побачимо, що в своїй основі це є «терпіння». У науковому вимірі толерантність набуває чіткого визначення як терпеливе ставлення до людей, які мають іншу думку, позицію з того чи іншого питання і його самобутнє тлумачення цілком вкладається в сприйняття усього можливого різноманіття серед людей.

Історико-культурний процес і динамічне становлення філософії не могли не вплинути на цей соціоінтеграційний феномен. Відтак, категорія терпимості (толерантності) з часів античності зазнала відчутних змін, оскільки в житті все змінюється: і світи, і народи, і філософія. Єдине, що не підвладне часу, що проходить крізь нього, трансформуючись, але залишаючись незмінним по суті – вічні загальнолюдські цінності та чесноти, що також значно вплинули на толерантність [1]. Сучасний світ складається з великої кількості етносів, культур, мов і стає мультикультурним. Суспільне життя наповнюється не лише позитивним сенсом, а й тривожними явищами, зокрема, нетерпимістю, відчуттям соціальної винятковості, міжнаціональними і міжконфесійними конфліктами. І тому фундована (генерована) прагненням до соціальної стабільності толерантність є необхідною умовою виживання та розвитку для сучасної цивілізації у вигляді поваги до представників різних етносів, релігій і культур і таке інше [2].

Глобальність розмаїтих зв'язків у багатовимірному світі та складних міжетнічних, міжконфесійних, міжнаціональних стосунках вимагають від нас як мінімум декларувати, як максимум проявляти терпимість (і не тільки до свого найближчого оточення, співгромадян, а й до всіх інших незнайомих людей, які населяють нашу планету). Тому саме в суспільстві з низьким рівнем культури проблема толерантності є надзвичайно болючою, бо саме тут найчастіше порушуються межі особистого простору людини, можливе негативне ставлення до людини іншої раси, інших політичних, релігійних переконань, поглядів, статі, соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими соціально-антропологічними ознаками [3]. Так, на думку І. Канта, природна нерівність людей, багатоманіття людських доль є неухильними супутниками морального та матеріального прогресу. У цьому сенсі тиск на іншодумство не просто не є ефективним, а є регресивним та суперечить природі людського духу [6].

Толерантністю називають також терпимість до чужих думок, вірувань, поведінки. Інакше кажучи, це – повага, визнання рівності з іншими, відмова від домінування чи насильства. Проблема толерантності охоплює всі царини суспільного життя: особистісну, соціальну, релігійно-конфесійну, політичну тощо [4]. Адже «осмислення природи толерантності і втілення її спроможностей у глобальному світі гарантовано слугує комфортності перебування у зовнішньому світі всіх разом і кожного зокрема» [5, с. 63].

Політична толерантність є основою для плідних міжнародних відносин, позитивно слугує міжособистісним стосункам всередині країни та й, взагалі, помітно покращує зовнішній і внутрішній імідж держави [7] Проте, на жаль, сьогодні є підстави вважати, що усталення демократичних цінностей, балансування між свободою та не свободою,

толерантністю та нетерпимістю може бути долею ще багатьох поколінь [6]. Тому потрібно навчитися максимально демократично розв'язувати суперечки, зіткнення, конфлікти, використовувати всі можливі цивілізовані інструменти, які апелюють до суспільного миру, національної злагоди, до толерантного ставлення суб'єктів дії одне до одного та розгляду його як підґрунтя примирення ворогуючих сторін у конфліктних ситуаціях без застосування сили і насильства [8].

Величезного світоглядного значення набуває процес усвідомлення важливості феномена толерантності для розбудови громадянського суспільства в нашій країні. Виховання «смаку» до толерантності та її культивування мають об'єднати численну кількість людей, насамперед, фахівців різних напрямків і рівнів – психологів, педагогів, політологів, філософів, а також представників різних вікових груп (дітей і підлітків, дорослих і молодь). Усі люди народжуються різними, але в кожного з нас неодмінно закладено щось хороше. Тому надзвичайно важливо, щоб фундамент толерантності закладався ще в дитинстві, бо чим старша людина, тим важче їй змінювати свою ідентичність [1]. Саме на прикладі своїх батьків дитина формує свої світоглядні позиції, моральні принципи, які, на жаль, у майбутньому не завжди можна трансформувати у високодостойніші.

Отже, детально ознайомившись з філософським підґрунтям поняття «толерантність» та проаналізувавши його історичні модифікації, можна зробити наступний висновок: феномен толерантного світовідношення формувався упродовж багатьох століть і триває до сих пір. Він ввібрав в себе розмаїті значення і надалі залишається відкритим для тлумачення, бо все ще проблема толерантності не втрачає своєї актуальності, а способи її розв'язання активно дискутуються у сучасному соціумі. Проте, всі ці економічні, політичні, етичні та інші труднощі соціального характеру можуть слугувати для нас не лише викликом, а скоріше, закликом, стимулом стати кращими, відповідальнішими, опікуватися життям своєї країни та «ближнього», дбати як про достойне сьогодення, так і майбутнє, а також гідне виховання наступного покоління.

Список використаних джерел

1. Кулик Є., Саприкін Г. Толерантність у молодіжному середовищі. *Медикобібліографічні матеріали*. Київ, 2018.
2. Саух П. Ю., Козловець М. А., Вознюк О. В. Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності // Євенок О. О. Наукове видання, 2015.
3. Гамідов В. М. Толерантність як прояв світоглядної свободи особистості // *Мультиверсум. Філософський альманах*. № 51. Київ: Центр духовної культури, 2005.
4. Тарасюк Л. С. Проблема культури толерантності в сучасному суспільстві. *Гуманітарний часопис*. 2013. № 1.
5. Киселиця С. В. Парадокси толерантності у контексті життєвої мудрості. *Вісник Черкаського університету*. 2015. № 31(364). С. 59-66. URL: <http://philosophy-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/373/387/> (дата звернення 26.02.2021).
6. Вовк Д. О., Бойчук Д. С. Верховенство права та толерантності. Навчальний посібник. Київ : Видавництво «ФОРМ Голембовська О.О.», 2018.
7. Що таке толерантність? URL: <http://children.kmu.gov.ua/school/1246.html> (дата звернення 27.02.2021).
8. Захарчук Н.В. Філософсько-соціологічний аспект категорії «Толерантність та її роль у міжкультурній комунікації». *Вісник НТУУ – КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2012. Випуск 3.